

Hämtad från AffärsData

Dagens Industri
Ons 7 september 1994

Debatt: Låt inte räntan strypa den inhemska industrin

Nu brådskar det med en konkret handlingsplan om inte investeringarna ska förlamas. Sänk mer för pensionärer, barnfamiljer och arbetslösa. Och lyft ut livscykeltransfereringarna ur budgeten. Alternativet är höjda skatter för breda grupper - skatt på företagande bestäms i andra länder.

Under senare tid har en tillnyktring skett beträffande synen på Sveriges budgetunderskott och statsskuld, d v s finanspolitiken. Det är hoppningivande att t o m socialdemokraterna insett att en fortsatt bekännelse till expansionsromantiken på sikt underminerar välfärdsstatens existens. Den takt med vilken statsfinanserna försämras visar att anpassningen – eller flexibiliteten - i de offentliga utgiftssystemen är nästan obefintlig samtidigt som statliga budgetöverskott är att hänföra till kategorin historiska kuriositeter. De finanspolitiska intentioner som aviserats är inte tillräckliga och vi dras sakta in i en situation där det politiska handlingsutrymmet håller på att helt uttraderas och allt mer flyttas över till finansmarknaderna. Om hålen i de statliga finanserna är att hänföra till konsumtion - vilket är fallet i Sverige - snarare än investeringar i t ex infrastruktur, minskar trovärdigheten för politikernas förmåga att vända utvecklingen.

När budgetunderskottet nått vissa nivåer krävs nämligen så stora ingrepp i välfärdssystemen, d v s nedskärningar eller skattehöjningar, att de blir praktiskt taget politiskt omöjliga att genomföra. Samtidigt blir statsbudgeten allt känsligare för räntesvängningar på de internationella marknaderna.

Om inte penningmarknaden kan övertygas om att politikerna på ett varaktigt sätt fått kontroll på underskottet kommer en högre ränta att utkrävas, samtidigt som den statliga upplåningen tvingas bli allt mer kortsiktig.

Till slut blir räntekostnaden så hög att politikerna frestas, eller tvingas, att finansiera underskottet via sedelpressarna, med kraftiga inflationsimpulser som följd och en försvagad valuta. I detta läge kommer också företagen att vara mindre benägna att investera i Sverige, d v s antingen utlokaliserar de verksamheten eller också trängs investeringarna ut av det höga inhemska ränteläget. Den sistnämnda effekten drabbar i första hand den inhemska industrin, särskilt småföretagen, och kommer att vara förlamande för nyinvesteringar och nyetableringar. Därför kommer de långsiktiga inflations- och räntehöjande effekter som följer av kontinuerliga budgetunderskott att ha betydande negativa reala effekter som är långt allvarligare än eventuella kortsiktigt positiva efterfrågeeffekter. Vi har nu typiska indikationer på att förtroendet för den svenska ekonomiska politiken är mycket låg. Placerare flyr såväl vår valuta som svenska statspapper med en svagare krona och en högre ränta som följd.

Resultatet blir en tudelad ekonomi med exportföretag som går på högvarv tack vare den fallande valutan, och en inhemska industri - dominerad av småföretag - som sakta stryps av den höga räntan.

Vartefter situationen förvärras och blir bestående, försvåras också möjligheterna att ta sig ur denna situation. Tillväxten hämmas, arbetslösheten ligger kvar på en hög nivå och beredskapen inför nästa konjunkturedgång minskar drastiskt.

Ett återupprättat förtroende för finanspolitiken kräver därför att frågan om statsskuldens konsolidering underordnas det sedvanliga partipolitiska käbbel som präglar en valrörelse. Politikerna måste ta tillbaka initiativet och presentera en konkret och långsiktigt trovärdig handlingsplan för finanspolitiken. På kort sikt innebär detta konkreta nedskärningar i statens utgifter där endast de absolut mest utsatta grupperna kan undantas.

ATP-pensionärer, barnfamiljer, arbetslösa bör räkna med ytterligare nedskärningar.

Transfereringar som omfördelar individens inkomst över livsrymden - och inte mellan individer som har olika inkomster kan lyftas ut ur socialförsäkringssystemet och privatiseras. Alternativet till nedskärningar är ytterligare skattechöjningar som kommer att drabba de breda grupperna, eftersom företagens och företagarnas beskattning bestäms av nivån i andra länder. För att dagens politiker ska undvika att gå till historien som välfärdsstatens dödgrävare måste de snabbt få kontroll på statens finanser.

Skribent: Pontus Braunerhjelm

BILDTEXT:

Det blir bara svårare ju längre vi väntar, varnar Pontus Braunerhjelm, biträdande chef för Industrins utredningsinstitut.

FAKTARUTA:

Tidigare inlägg:

Professor Jan-Erik Lane, Handelshögskolan BI i Oslo 19/8, socialdemokraternas partiordförande Ingvar Carlsson 20/8, finansminister Anne Wibble 23/8, SAFs VD Göran Tunhammar 27/8, statsminister Carl Bildt 30/8, Gösta Melander, f d VD i Hedbergs i Vinslöv 31/8 och G Rune Berggren, f d generaldirektör för Riksrevisionsverket 3/9 och professor Johan Lybeck 5/9. Artiklar om det statsfinansiella läget har också varit införda 2/5, 3/5, 4/6, 9/6, 10/6 och 13/6.